

Jussi Peltola
päätoimittaja
ASE-lehti

LAUSUNTO
9.2.2015

Hallintovaliokunta
Eduskunta

Viite HE 20/2014

Asia HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS AMPUMARATALAIKSI SEKÄ AMPUMA-ASELAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISEKSI

Kiitän mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esitysluonnoksesta ampumaratalaiksi sekä ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

1. AMPUMARATALAKI JA ASETUS

Ampumaratojen luokittelu kolmeen kategoriaan käyttömäärän ja – paikkojen mukaan on periaatteeltaan järkevä, tosin laukausmäärä 10 000 on todella pieni. Pidän tärkeänä, että maanomistajan oikeus paitsi omalla maalla ampumiseen, myös sen päättämiseen, kuka mailla ampuu, säilyy. **Tämä on osin nyt uhattuna.**

Yksityiskohtaisissa perusteluissa on mainittu, että ulkopuoliset eivät voisi tilapäisesti ampua maanomistajan/-haltijan luvalla hänen maillaan ilman, että omistaja/haltija on mukana. **Tämä on tosiasiallisesti perustelematon vaatimus, perustuslaillista omistusoikeutta rajoittava (ihmiselle pitää olla oikeus halutessaan lainata omaisuuttaan) ja kohtuuton vaatimus,** mikä vaikuttaa varsinkin maaseudulla ilman todellista vaikutusta aseturvallisuuteen. Käytännössä kansalainen ei voisi käydä ampumassa esim. vanhempiensa omistamilla mailla ilman vanhemman mukanaoloa. Ampumarata ei ole aina lähellä tai käytettävissä ja esimerkiksi metsästysase on voitava kohdistaa muuallakin kuin ampumaradalla tai metsästysalueella.

Lisäksi ampumislupa voi koskea esimerkiksi kunnan tai kaupungin omistamia maa-alueita tai omistaja voi olla matkoilla tai asua kaukana omistamistaan maista. Tämä perustelun kohta tulee ehdottomasti muuttaa, koska se vaikuttaa ihmisen oikeuteen määrätä omaisuudestaan. Saattaisi olla hyvä kirjata kyseinen menettely säädöstatasolle.

12 § yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ampumaharrastus voi olla turvallista vain, jos se pääsääntöisesti tapahtuu harrastamista varten varatuissa paikoissa, joissa on turvallisuuden edellyttämät rakenteet ja muut suojaustoimet. Perinteisesti yksityiset ”ampumapaikat” ja monet ampumaradatkin perustuvat suojaustoimiltaan maavalleihin. Vailla rakenteita oleva syvä soraomonttu on tosiasiallisesti turvallisempi ampumapaikka kuin moni asiallisestikin rakennettu ampumarata. Perustelujen sanamuoto voisi johtaa kehätulkintaan, että ampua voi vain ”rakennetussa paikassa” ja tämä edelleen siihen, että ampumapaikka on vähintäänkin ilmoitusvelvollisuuden alainen paikka.

Lupien myöntämisen keskittäminen Poliisihallitukseen on toisaalta hyvä asia, mutta esityksessä nimenomaan todetaan, ettei poliisilla ole teknistä ammattitaitoa ampumaratojen osalta. Lisäksi esityksessä ei toteudu ”yhden luukun” periaate, koska hakijalta vaaditaan

selvityksiä usealta muulta viranomaiselta (rakennus- ja ympäristöluvut). Asia lienee kuitenkin vaikea järjestää käytännössä jouhevasti.

Esityksestä ei käy selvästi ilmi voiko ratavastaava olla sama henkilö kuin luvan hakija tai ylläpitäjä. Tämä seikka korostuu varsinkin vähäisten ampumaratojen kohdalla, jossa radan omistaja/ylläpitäjä voi olla yksityishenkilö.

Erittäin silmiinpistävä on esityksen kohta "Poliisihallitukselle ehdotetaan oikeutta salassapitovelvollisuuden estämättä saada tietoja, jotka ovat valvonnassa välttämättömiä." On hyvin vaikea nähdä mitään syytä tällaiselle "avoimelle tiedonsaantikortille" tosiasiaalisesti maankäyttöä koskevassa asiassa. Ehdotus kuulostaa samankaltaiselta kuin poliisilain 36 § "yleinen tiedonsaantioikeus", jonka väljän sanamuodon turvin jo nyt on yritetty hankkia lähdesuojan piiriin kuuluvia tietoja.

Erittäin kummallinen on POHA:n motiivi ratalupien hallinnointiin 5§:n perustelusta, jossa todetaan, että "...ampumarataa voidaan käyttää väärin harjoittelemalla ampuma-aseen käyttöä muuhun kuin 43§ 1 momentissa tarkoitettiin hyväksyttävään käyttötarkoitukseen..."

On todettava, että tuskin kukaan haluaa "tätä muuta" harjoitella kovinkaan näkyvästi nimenomaan ampumaradalla ja näin paljastaa "muut" aikeensa.

Erittäin hyvä asia on, että ampumarataverkoston kehittäminen ja ylläpito veloitetaan ottamaan huomioon maakuntakaavoissa. Perustelut tälle ovat hyvät.

2. AMPUMA-ASELAKI

Lääkärien ilmoitusvelvollisuuteen (pakkoon) on tullut selkeä parannus, kun velvollisuuteen sidotut tapaukset on rajattu. Samalla kuitenkin on todettava, että esityksen mukaan ehdottomasti suurin osa ilmoituksista tehdään perusteella "muu syy" ja tämä "muu syy" olisi mukana jatkossakin.

Hyvää on, että aikaisempi Suomen Asehistoriallinen Seura ry:n ehdotus antiikkisten (ennen vuotta 1950 valmistetut) ja keräilyllisesti merkityksellisten ilma-aseiden jättämisestä sääntelyn ulkopuolelle on otettu lainsäädäntöön. Samoin järkevää on säätää tietyt ilma-aseet mieluummin ilmoitusvelvollisuuden piiriin (mikäli henkilöllä on jo ampuma-aseen hallussapitolupa), kuin luvanvaraisiksi. Tämä säästää byrokratiaa ja helpottaa lupahallintoa ja tätä ilmoitusmahdollisuutta tulisi laajentaa koskemaan myös kaasusumutinta ja varsinkin aseiden vaihtoa, mikä vähentäisi turhaa byrokratiaa merkittävästi.

Aseiden säilyttämisen suhteen vaatimus pakollisesta hyväksytystä turvakaapista enemmän kuin viiden aseiden tapauksessa on ylimitoitettu. Tällöinkin vaatimus aseiden osan säilyttämisestä erillään lukitussa paikassa olisi riittävä ja joissain tapauksissa turvallisuutta parantava. Lukittu paikka voisi olla muukin kuin hyväksytty turvakaappi. Esityksessä mainittu turvakaapin yli hinta 400 euroa on todellakin -alkaen hinta, mikäli hankitaan yli viiden aseiden turvakaappi. Mikäli vaaditaan hyväksytty turvakaappi, pelkkien aseiden osien (esim. kiväärien lukot) säilyttämiseen riittäisi pienempi ja siten edullisempi kaappi.

Ruotsin kokemukset aseiden säilyttämisestä ovat, että turvakaapeilla ei ole suurta merkitystä aseturvallisuuden kannalta. Varkaat eivät välttämättä haluakaan pelkästään aseita, vaan ovat todenneet, että asekaapeissa säilytetään muutakin arvokasta esineistöä kuten käteistä rahaa. Niinpä Ruotsissa varastetaankin kokonaiset asekaapit.

Samassa taloudessa asuvan kahden henkilön aseiden säilyttämiselle samassa kaapissa on asetettu ehto, jossa vaaditaan, että vain sillä henkilöllä, jolla on hallussapitoliensä ja lainaamissäännösten perusteella mahdollisuus pitää hallussaan kaikkia säilytettäviä aseita,

saa olla avain asekaappiin. Tämä saattaa johtaa myös tilanteeseen, jossa säädöstä kierretään sijoittamalla kuusi asetta kaappiin ja loput säilytetään muulla tavoin.

Tämä johtaa käytännössä tilanteeseen, jossa toisen henkilön matkan tai poissaolon takia otetaan sen henkilön, jolla ei ole kaapin avainta, aseet pois kaapista. Tämä ei paranna aseturvallisuutta. Velvoite hankkia kaksi kaappia samaan talouteen ei myöskään kuulosta kohtuulliselta tai järkevältä.

Hyvä parannus säilytykseen ja aseturvallisuuteen on mahdollisuus säilyttää aseita toisen lainaamiseen oikeutetun henkilön luona. Tällöin aseet eivät esimerkiksi aseiden omistajan pitkäaikaisen poissaolon takia ole valvomattomassa säilytystilassa.

Poliisin velvoite antaa ohje laillisesta ja turvallisesta säilytyksestä ampuma-aseen hallussapitoluvan myöntämisen yhteydessä on selkeä ja hyvä parannus aseturvallisuuteen.

Euroopassa huomattavilta osin lupavapaiden kaasusumutinten luvanvaraisuus yleensä ja niiden sääntely erikseen on tehty Suomessa poikkeuksellisen monimutkaiseksi ja tämä kuormittaa rajallisia viranomaisresursseja vailla mainittavaa hyötyä.

3. ILMOITUSVELVOLLISUUS

Yli 6,35 mm ilmakivääreille ehdotuksessa esitetty ilmoitusvelvollisuus (mikäli henkilöllä on jo ampuma-aseen hallussapitolupa) on huomattavasti jäykkää aselupaa toimivampi idea.

Sama ilmoitusvelvollisuus aseluvan sijaan tulisi säätää mahdolliseksi kaasusumuttimille, mikäli henkilöllä on

- 1) vartijan tai järjestyksenvalvojan hyväksyntä ja kaasusumutinkoulutus siinä mainittuna tai
- 2) ampuma-aseen hallussapitolupa.

Kohta "1" olisi linjassa poliisihallituksen esityksen kaupallisen ampuma-aseen käyttöön kouluttamisen sääntelemiseen liittyvässä päällekkäisen lupakontrollin purkamisen kanssa. Vartija- ja JV –hyväksynät kontrolloidaan määräajoin nekin.

Eriyisen hyödyllinen byrokratian vähentämisen kannalta olisi ilmoitusvelvollisuus aseluvan sijaan silloin, kun ase vaihdetaan aseliikkeessä vastaavaan toiseen ampuma-aseeseen, kun kyseessä on sama tai pienempi kaliiperi ja sama tai "tehottomampi" eli aseiden toimintatapa (numeroarvo pienempi, AmpAL 7 §)

4. YHTEENVETO

Haluan vielä esittää, että kun ampuma-aselaki on nyt avattu ja sitä ollaan muuttamassa, korjattaisiin myös muut siinä havaitut puutteet ja epäkohdat kuin työryhmän toimeksiannossa esitetyt kohdat. Tässä yhteydessä voitaisiin ottaa huomioon niin harrastajakunnan kuin lupaviranomaisenkin esitykset.

Toivon, että lausunnosta on hyötyä, ja että otetaan huomioon lopullista lakia ja asetuksia laadittaessa. Annan mielelläni myös lisätietoja sekä perusteluja esittämiini näkökohtiin.